

Επαναληπτικά Κριτήρια Συνεξέτασης

Μεγαλοϊδεατισμός και οι αυτόχθονες δυνάμεις του Ελληνισμού ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Ο ελληνικός «πνευματικός μεγαλοϊδεατισμός»

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως αυτός ο τόπος, «ο μικρός ο μέγας» αν ξεχωρίζει για κάτι διαχρονικά, αν είναι ευρύτερα ακουστός στα πέρατα του κόσμου είναι για τον πολιτισμό του. Η σύλληψη του πολιτισμού από τους Έλληνες ως καλλιέργειας της προσωπικότητας του ατόμου, με θεσμούς, αρχές, αξίες και ιδανικά που έχουν ως επίκεντρο τον άνθρωπο, είναι ένα πρότυπο που μπορεί και σήμερα να εμπνεύσει τον άνθρωπο όπου γης.

Το ερώτημα που προκύπτει σε σχέση με τον τόπο και τους ανθρώπους που εγέννησαν αυτόν τον πολιτισμό, σε σχέση δηλαδή με την Ελλάδα και τους Έλληνες και την Ελληνική Πολιτεία, είναι με ποιους τρόπους αυτός ο πολιτισμός μπορεί και σήμερα, με τη διαφορετική δομή, έκταση και νοοτροπία του σύγχρονου κόσμου, να έχει μια παρουσία προς τα έξω όχι με πομπώδεις «σωτηριολογικές» αξιώσεις αλλά ως αξιοπρεπής ουσιαστική πρόταση, με την αρχοντιά μιας υπαρκτής και ανεγνωρισμένης προσφοράς, με τη φιλοδοξία μιας άλλης φωνής.

Αναφέρομαι στον ελληνικό ανθρωπισμό, όπως εδραιώθηκε στην αρχαιότητα και ανανεώθηκε στην Αναγέννηση και όπως ενέπνευσε τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Με ποιους τρόπους ένας μικρός λαός μ' έναν μεγάλο πολιτισμό μπορεί να αποκτήσει μια ευρύτερη παρουσία, ταπεινά, με λόγο ουσίας, με πρόταση ζωής, με αναφορά σε αρχές και αξίες που αντέχουν στον χρόνο και μπορούν να εμπνεύσουν και να «σηκώσουν» τον άνθρωπο ιδίως σήμερα. Αυτή άλλωστε μπορεί να είναι και η μόνη πολιτισμική φιλοδοξία της σύγχρονης Ελλάδος, ένας «πνευματικός μεγαλοϊδεατισμός» (με την κυριολεκτική σημασία της προβολής μιας «μεγάλης ιδέας»).

Βέβαια, αυτό προϋποθέτει μια συστηματική, επιστημονικά τεκμηριωμένη, αντικειμενική έρευνα-μελέτη των αρχών και των αξιών του ελληνικού πολιτισμού στα τρία βασικά επίπεδά του: την αρχαιότητα – το Βυζάντιο – τον Νέο Ελληνισμό. Σ' αυτήν τη διαχρονική διαστρωμάτωση του ελληνικού πολιτισμού έχει καίρια σημασία να φανεί και να λειτουργήσει διδακτικά η σχέση παράδοσης και νεωτερικότητας, διατήρησης και ανανέωσης, μίμησης και δημιουργικής αφομοίωσης. Γιατί αυτό που χρειάζεται ο πολιτισμός σήμερα είναι νέες πηγές έμπνευσης και – ας χρησιμοποιήσω μια μεγαλόστομη έννοια – αναγέννησης μέσα από υπερχρονικές αξίες. Γιατί έννοιες όπως λ.χ. η ελευθερία, η αξιοπρέπεια, η δημοκρατία, η αποδοχή της διαφορετικότητας, ο σεβασμός στον άνθρωπο ως άνθρωπο, η ειλικρινής επικοινωνία ως συνάντηση ανθρώπου με άνθρωπο, η αγάπη στον άλλο, η εξασφάλιση μιας ποιοτικής παιδείας για όλους, η αίσθηση του μέτρου και η αίσθηση ορίων. Αυτές είναι που μπορούν να δώσουν ένα νέο στίγμα, ένα πρότυπο ζωής στον πολλαπλώς αποπροσανατολισμένο σύγχρονο άνθρωπο.

Υπεργενικεύω, υπεραπλοποιώ, εξιδανικεύω, μια βαριά, θλιβερή, πολύ χαλαρή έως «χαλασμένη» πραγματικότητα; Ίσως. Απέναντι όμως σ' αυτή την πραγματικότητα

μπορούμε να αντιτάξουμε μια άλλη ορατή – όχι εικονική -, εφικτή – όχι ιδεατή – πραγματικότητα, μια πραγματικότητα που θα στηρίζεται σε αξίες, όχι νέες, όχι απραγματοποίητες, μια δεύτερη πραγματικότητα, για την οποία και αγωνίστηκαν πολλοί μέχρι σήμερα και αγωνίζονται και αξίζει κανείς να αγωνιστεί. Σ' αυτή τη δεύτερη πραγματικότητα μπορεί να βοηθήσει ως σημείο αναφοράς μια ελληνική πρόταση πολιτισμού, τής οποίας έχει πρώτα-πρώτα ανάγκη – όσο και αν ακούγεται οξύμωρο – ο ίδιος ο σύγχρονος ελληνισμός. Ας ξεκινήσουμε λοιπόν πρώτα εδώ, τώρα κι από μας..!

Γ. Μπαμπινιώτης, εφημερίδα «Το Βήμα», 07-05-2006

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Ελλάδα, μια χώρα με πολλές αντιφάσεις

Η Ελλάδα είναι μια χώρα με πολλές διαφορετικές όψεις, συχνά αντιφατικές μεταξύ τους. Για κάποιους φαίνεται επίγειος παράδεισος, αλλά αν ψάξουμε βαθύτερα, θα εντοπίσουμε σίγουρα και κάποια αρνητικά της.

Αρχικά, μία αντίφαση της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας είναι η στάση που τηρεί απέναντι στους ξένους. Η φιλοξενία αποτελεί έναν πατροπαράδοτο θεσμό για τους Έλληνες με την εγκάρδιότητα που αντιμετωπίζουν τους ξένους όταν επισκέπτονται την Ελλάδα. Από την άλλη, ο ρατσισμός και η ξενοφοβία αρχίζουν να εμφανίζονται ολοένα και πιο έντονα. Οι εξελίξεις που συντελέστηκαν στην Ευρώπη έφεραν ένα τεράστιο κύμα μεταναστών στην Ελλάδα. Αν και ο ίδιος ο μετανάστης δεν μπορεί να προσαρμοστεί στην νέα πραγματικότητα, αντιμετωπίζεται με έχθρα, εκμετάλλευση και καταπίεση.

Επιπλέον, γνωστό είναι το πόσο υπερήφανος νιώθει ο Έλληνας για την Ιστορία και τα λαμπρά επιτεύγματα των προγόνων του. Αυτό, όμως, τον οδηγεί σε μία στείρα προγονολατρεία και σε αδυναμία να διδαχθεί από το παράδειγμα των προγενέστερων. Από την άλλη, συμπεριφέρεται εγωιστικά και τον καταλαμβάνει το αίσθημα της κατωτερότητας. Έτσι μιμείται άκριτα και ξενόφερτα πρότυπα και αξίες με αποτέλεσμα να χάσει την ταυτότητά του.

Τελικά, η Ελλάδα αρχίζει να εκσυγχρονίζεται. Η ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως ισότιμο μέλος, της έδωσε τα κίνητρα και τα στηρίγματα να διεκδικήσει μία θέση στα ανεπτυγμένα κράτη. Έτσι επενδύει στους παραγωγικούς τομείς και αναπτύσσει την επιχειρηματική της δραστηριότητα, με στόχο την καλύτερη ποιότητα ζωής. Αντίθετα, ένα μέρος της ελληνικής κοινωνίας είναι επιφυλακτικό απέναντι στις σύγχρονες εξελίξεις και αρνείται την πρόοδο παραμένοντας στις αναχρονιστικές και συντηρητικές αντιλήψεις.

Εν κατακλείδι, οι διαφορετικές αυτές όψεις της ελληνικής κοινωνίας δεν αποτελούν οπωσδήποτε μια αρνητική άποψη για τον πολιτισμό μας. Κατά την γνώμη μου τονίζουν περισσότερο τον ιδιαίτερό του χαρακτήρα και τον κάνουν πιο ελκυστικό.

Κατερίνα Γαλλιοτζάκη, από το Διαδίκτυο

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Αχ Ελλάδα, 1984

Χαρά στον Έλληνα που ελληνοξεχνά
και στο Σικάγο μέσα ζει στη λευτεριά
εκείνος που δεν ξέρει και δεν αγαπά
σάμπως φταις κι εσύ καημένη
και στην Αθήνα μέσα ζει στη ξενιτιά
Αχ Ελλάδα σ' αγαπώ
και βαθιά σ' ευχαριστώ
γιατί μ' έμαθες και ξέρω
ν' ανασαίνω όπου βρεθώ
να πεθαίνω όπου πατώ
και να μη σε υποφέρω

Αχ Ελλάδα θα στο πω
πριν λαλήσεις πετεινό
δεκατρείς φορές μ' αρνιέσαι
μ' εκβιάζεις μου κολλάς
σαν το νόθο με πετάς
μα κι απάνω μου κρεμιέσαι
Η πιο γλυκιά πατρίδα
είναι η καρδιά
Οδυσσέα γύρνα κοντά μου
που τ' άγια χώματα της
πόνος και χαρά
Κάθε ένας είναι ένας
που σύνορο πονά
κι εγώ είμαι ένας κανένας
που σας σεργιανά.

Στίχοι: Μανώλης Ρασούλης, 1984

Βαλλιάνειο Λύκειο Κεραμειών / σχολ. έτος 2021-2022
Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου

ΘΕΜΑ Α

Ποιο περιεχόμενο δίνει στην έννοια «πνευματικός μεγαλοϊδεατισμός» ο συντάκτης του **Κειμένου 1** και κάτω από ποιες προϋποθέσεις η ελληνική αυτή πρόταση πολιτισμού μπορεί να είναι αξιοποιήσιμη απ' τους ίδιους τους Έλληνες και τον κόσμο ολόκληρο; Τα χωρία, στα οποία αναφέρεται στα παραπάνω ο συντάκτης, ν' αποδοθούν περιληπτικά σε 70-80 λέξεις.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

B1. Στην τέταρτη (4^η) παράγραφο του **Κειμένου 1** («Βέβαια...σύγχρονο άνθρωπο») ο γράφων παραθέτει ένα επιχείρημα. Να γράψετε τον ισχυρισμό του και πώς οργανώνει το επιχείρημά του.

Μονάδες 15

B2. Ποιος είναι ο δομικός και επικοινωνιακός ρόλος του ερωτήματος στην τελευταία παράγραφο του **Κειμένου 1** («Υπεργενικεύω, έως «χαλασμένη» πραγματικότητα;»);

Μονάδες 10

B3. Το περιεχόμενο του **Κειμένου 2** διανθίζεται με πολλές αντιθέσεις. Να δώσετε δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα και να εξηγήσετε αν αυτός ο τρόπος που επέλεξε η γράφουσα εξυπηρετεί την πρόθεσή της σε όλο το κείμενο.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

- I. Να σχολιάσετε το θέμα του τραγουδιού και τη θέση του ποιητικού υποκειμένου χρησιμοποιώντας τέσσερις κειμενικούς δείκτες (μονάδες 10)
- II. Θεωρείτε ότι οι στίχοι του είναι επίκαιροι; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Αντλώντας πληροφορίες και απ' τα δύο μη λογοτεχνικά κείμενα να καταγράψεις την άποψή σου σχετικά με το ποια προβλήματα θεωρείς ότι ταλανίζουν σήμερα τη χώρα μας αλλά και ποια θετικά στοιχεία του πολιτισμού και της νοοτροπίας μας μπορούμε να επιστρατεύσουμε για ν' αντεπεξέλθουμε, όσο γίνεται αποτελεσματικότερα, στα «τρωτά» της ελληνικής πραγματικότητας. Θα ξεδιπλώσεις τις σκέψεις σου σε άρθρο στη σχολική σου εφημερίδα περίπου 350 λέξεων.

Μονάδες 30

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Η ζωή αναζητά έναν καλύτερο κόσμο

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το δεύτερο προοίμιο του βιβλίου του φιλοσόφου Καρλ Πόππερ Όλοι οι άνθρωποι είναι φιλόσοφοι.

Η ζωή αναζητά έναν καλύτερο κόσμο. Κάθε μεμονωμένος οργανισμός προσπαθεί να βρει έναν καλύτερο κόσμο· τουλάχιστον να μείνει εκεί ή να κολυμπήσει σιγά-σιγά προς τα εκεί που ο κόσμος είναι καλύτερος. Πάντα επιθυμούμε, ελπίζουμε —αυτή είναι η ουτοπία μας— να βρούμε έναν ιδεώδη κόσμο. Κι αυτό συμβαίνει από την αμοιβάδα μέχρι εμάς. Όλα αυτά μας είναι εμφυτευμένα μέσω κάποιας δαρβινικής επιλογής. Κι αυτό είναι κάτι που δεν επιτρέπεται να το αγνοήσουμε. Η ιδέα πως μας «πλάθει» το περιβάλλον μας είναι, απλούστατα, λάθος. Αναζητάμε το περιβάλλον μας και το πλάθουμε, ενεργητικά. Το γυμνό γονίδιο έχει ψάξει για ένα περιβάλλον πρωτεϊνών κι έχει φτιάξει για τον εαυτό του ένα μανδύα από πρωτεΐνες. Στην ουσία, αυτό είναι το «καλύτερο» περιβάλλον του. Το ίδιο συμβαίνει και μ' εμάς, όταν φοράμε ένα δερμάτινο μπουφάν ή μια μάλλινη ζακέτα. Συνέχεια προσπαθούμε να αλλάξουμε και να τροποποιήσουμε το άμεσο και το ευρύτερο περιβάλλον μας και τελικά ολόκληρο τον κόσμο. Η βούλησή μας παίζει λοιπόν σ' όλη αυτή την ιστορία ουσιαστικό ρόλο. Αυτή είναι ίσως η απάντηση που μπορώ να δώσω σε σχέση με το ζήτημα της δημιουργικότητας. Αλλά επίσης θα ήθελα να τονίσω πως δεν ξέρω τίποτε. Όπως ανέφερες το δαιμόνιο του Σωκράτη, έτσι κι εγώ θα ήθελα να παραπέμψω στον Σωκράτη ως τον αδαή, τον άνθρωπο που ήξερε ότι δεν ήξερε. Δεν ξέρουμε τίποτε, κι αυτό που είπα τώρα είναι απλή υπόθεση, όμως θα έλεγα πως ο ρόλος του ζωντανού οργανισμού, που ψάχνει για έναν καλύτερο κόσμο, δεν επιτρέπεται να υποτιμάται. Είμαστε όντα που αναζητούν, η ζωή είναι εξαρχής σκεπτική —στα ελληνικά: αναζητά*. Δεν είναι ποτέ ευχαριστημένη με τις εκάστοτε υπάρχουσες συνθήκες. Κι επιδεικνύει τόλμη στις περιπέτειές της.

Κ. Πόππερ, *Όλοι οι άνθρωποι είναι φιλόσοφοι*, μτφρ. Μιχάλης Παπανικολάου, Μελάρι, Αθήνα 2003, σσ. 32-34.

ΚΕΙΜΕΝΟ II

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το βιβλίο του Νίκου Καζαντζάκη Ταξιδεύοντας: Αγγλία (1940).

Η ανθρωπότητα βρίσκεται σε απότομη στην πορεία της στροφής· κι όπως πάντα σε τέτοιες απότομες στροφές, δεν πρέπει να ελπίζουμε πως αν γίνει μια καλύτερη προσαρμογή του ιδανικού στην πραγματικότητα, αν μπαλωθούν κι εφαρμοστούν καλύτερα οι νόμοι, θα βρούμε τη λύτρωση. Δεν

* «Suchend»: Ο Πόππερ πιθανότατα αναφέρεται στον χαρακτηρισμό της σκεπτικής φιλοσοφίας ως ζητητικής (Σ.τ.Μ.).

αρκεί η καλύτερη, η αναθεώρηση, η συνέχεια· ο σημερινός άνθρωπος ένιωσε πια την ανάγκη να γίνει συθέμελη ανατροπή, αλλαγή μετώπου, νέα ιεραρχία στις αξίες, νέα ανατίμηση της αρετής.

Μεγάλη εποχή, ποτέ ο ηρωισμός, η περιφρόνηση τον θανάτου, η σπάταλη θυσία της ζωής δεν έφτασαν ένα τόσο υψηλό κι ομαδικό παραλήρημα. Χιλιάδες νέοι, και στα δύο στρατόπεδα, κάθε δευτερόλεπτο, παίζουν μ' ένθεη μανία τη νιότη τους. «Αγών έσχατος και μέγιστος ταις ψυχαίς πρόκειται».

Ποιος μπορεί πια να σταθεί μακριά από την ανατριχιαστική τούτη δαιμονική δράση; Κι οι πιο πνευματικοί άνθρωποι, κι οι πιο νηφάλιοι, σιγά σιγά παρασύρονται από το στρόβιλο και μπαίνουν στον αγώνα.

Μονάχα ένας νους που θα 'βλεπε από πολύ μεγάλο ύψος την εποχή μας θα δικαίωνε εξίσου όλους τους αγωνιζόμενους. Πού θα πολεμήσεις, αριστερά ή δεξιά, για τον απάνθρωπο αυτό νου δε θα 'χε καμιά σημασία. Σημασία θα 'χε μονάχα η αγνότητα, η ένταση του αγώνα, η θυσία.

Μα ένας τέτοιος νους, σήμερα, δύσκολο να υπάρξει. Αναγκαστικά η σκέψη, ακολουθώντας το ρυθμό της κάθε ιδιοσυγκρασίας, διατυπώνει με περισσότερη προτίμηση και προθυμία μιαν ορισμένη ροπή. Δύσκολο πολύ, σήμερα, να 'χεις τη «σφαιρική ματιά» που να σε κάνει να βλέπεις ταυτόστιγμα, απ' όλες τις πλευρές, σα σφαίρα, την αλήθεια· και ν' αντικρίζεις όλους τους αγωνιζόμενους με τον ίδιο σεβασμό. Κι όχι μονάχα με σεβασμό· παρά και με μια παράνομη, αλλόκοτη αγάπη. Δύσκολο, σήμερα, να ξέρεις και να ζεις το απλούστατο τούτο: πως όλοι είναι κρυφοί συνεργάτες και μάχονται για τον ίδιο-μεγάλο σκοπό.

Ποιο σκοπό; Δυο είναι οι βαθύτερες ορμές του ανθρώπου:

α' η πείνα: ν' απλώσει όσο μπορεί περισσότερο γύρα του τη δύναμή του, ν' αρπάξει, να κατακτήσει, να κάμει δικό του, να φάει,

β' ο Φόβος: να μην του πάρουν, να διατηρήσει όσο μπορεί πιο πολύν καιρό – και πιο άνετα, ό τι κατέκτησε.

Ένας νεαρός οργανισμός, γερός, ζωντανός, που βρίσκεται ακόμα στην έφοδό του προς τ' απάνω, πεινάει. Η ανάγκη τον σπρώχνει να τανύσει τη δύναμή του, ν' αψηφήσει τον κίνδυνο, να χιμήξει γύρα του να βρει τροφή να μην πεθάνει. Κάνει πόλεμο.

Ένας ωριμασμένος οργανισμός που έφαγε και χόρτασε μια μονάχα πια επιθυμία έχει: να μην του πάρουν ό τι κατέχει να μην ανατραπεί η καθιερωμένη τάξη· ο κόσμος είναι καλός και του αρέσει, θέλει ειρήνη.

Κι οι δύο έχουν δίκιο. Κι οι δύο, ακολουθώντας την ανάγκη, συνεργάζονται στο μεγάλο σκοπό. Ποιο σκοπό; Να κουνηθεί η ψυχή τον ανθρώπου.

Να κουνηθεί η ψυχή του ανθρώπου και να κάμει ένα βήμα πιο πέρα, να γλιτώσει από τις παλιές ηθικές, ελευτερίες και συνήθειες, που κατάντησαν ανηθικότητες, σκλαβιές και θάνατος, και να δημιουργήσει ένα καινούριο όραμα: ένα νέο πολιτισμό.

ΚΕΙΜΕΝΟ III

Το 1957 ο Αλμπέρ Καμύ τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας για το σύνολο του έργου του. Το παρακάτω απόσπασμα είναι από την ομιλία του στην τελετή παραλαβής του βραβείου.

Κάθε γενιά, αναμφισβήτητα, θεωρεί τον εαυτό της προορισμένο να ξαναφτιάξει τον κόσμο. Η δική μου γνωρίζει πως δεν θα τον ξαναφτιάξει. Ίσως όμως η αποστολή της να είναι δυσκολότερη: να εμποδίσει να καταστραφεί ο κόσμος. Κληρονόμος μιας διεφθαρμένης ιστορίας, όπου συνυπάρχουν ανάμεικτα ξεπεσμένες επαναστάσεις, παράφρονες τεχνολογίες, πεθαμένοι θεοί και αποδυναμωμένες ιδεολογίες, όπου ακόμη και μέτριες δυνάμεις μπορούν να καταστρέψουν τα πάντα, αλλά δεν μπορούν πια να πείσουν, όπου η νοημοσύνη ταπεινώθηκε ως το σημείο να γίνει υπηρέτρια του μίσους και της καταπίεσης, η γενιά αυτή όφειλε, τόσο στον εαυτό της όσο και στους άλλους, ν' αποκαταστήσει με τις αρνήσεις της κάτι απ' αυτό που δίνει αξιοπρέπεια στη ζωή και στο θάνατο. Σ' έναν κόσμο που απειλείται με διάλυση, όπου υπάρχει ο κίνδυνος οι μεγάλοι μας ιεροεξεταστές να εγκαταστήσουν για πάντα το βασίλειο του θανάτου, η γενιά μας γνωρίζει πως πρέπει, μετά από μια ξέφρενη κούρσα ενάντια στο χρόνο, να παγιώσει ανάμεσα στα έθνη μια ειρήνη που να μην ταυτίζεται με τη δουλεία, να συμφιλιώσει πάλι την εργασία και την πνευματική καλλιέργεια και να ξαναφτιάξει μ' όλους τους ανθρώπους ένα ενιαίο τόξο. Δεν είναι βέβαιο αν θα μπορέσει να ολοκληρώσει ποτέ αυτό το τεράστιο έργο, είναι όμως βέβαιο πως παντού μέσα στον κόσμο υπάρχει ήδη το διπλό στοίχημα της αλήθειας και της ελευθερίας και, σε κάθε περίπτωση, γνωρίζει να πεθαίνει χωρίς μίσος γι' αυτό. Αυτή η γενιά αξίζει να επευφημείται και να ενθαρρύνεται παντού όπου βρίσκεται, ιδιαίτερα όταν θυσιάζεται. Σίγουρος για την ανεπιφύλακτη συμφωνία σας, θα ήθελα να μεταθέσω την τιμή που μου κάνετε σ' αυτήν τη γενιά.

Ένας αιώνας Νόμπελ, Οι ομιλίες των ανθρώπων που τιμήθηκαν με το βραβείο Νόμπελ στον 20ό αιώνα, επιμέλεια, επίλογος Θανάσης Θ. Νιάρχος, Καστανιώτης, Αθήνα 2001.

ΘΕΜΑ Α

Πώς σκιαγραφεί ο Καμύ (Κείμενο ΙΙΙ) τον κόσμο στον οποίο ζει; Να αποδώσετε την περιγραφή του συνοπτικά σε 40-50 λέξεις.

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Β

Ερώτημα 1ο

Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το Κείμενο Ι, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη, παραπέμποντας και στο κείμενο:

- α. Η αναζήτηση ενός καλύτερου κόσμου δεν αφορά μόνο τον άνθρωπο.
- β. Ο άνθρωπος διαμορφώνει το περιβάλλον και όχι αντίθετα.
- γ. Η προσπάθεια του ανθρώπου να διαμορφώσει έναν καλύτερο κόσμο δεν εξαρτάται από τη θέλησή του.
- δ. Ο Πόππερ χαρακτηρίζει τον Σωκράτη αδαή επειδή δεν ήξερε ότι ήξερε.
- ε. Ο άνθρωπος δεν αρκείται ποτέ σ' αυτό που έχει.

(Μονάδες 15)

Ερώτημα 2ο

Ποιες απόψεις εκφράζει ο Καμύ για το χρέος της γενιάς του (Κείμενο II); Πώς τις κρίνετε;

(Μονάδες 10)

Ερώτημα 3ο

α) Τι προσπαθεί να αποδείξει ο φιλόσοφος στο Κείμενο I; Να αναπτύξετε τον συλλογισμό του σε 60- 80 λέξεις.

β) Τα Κείμενα I και III συνομιλούν μεταξύ τους, αν και αναφέρονται σε διαφορετικό πλαίσιο. Να τα συγκρίνετε ως προς τη βασική ιδέα, το ύφος και τον σκοπό.

(Μονάδες 9 + 6 + = 15)

ΘΕΜΑ Γ

Ποιο είναι το κεντρικό θέμα του Κειμένου II; Σε ποιο ιστορικό-πολιτικό πλαίσιο εντάσσεται; Από πού το συμπεραίνετε; Να επισημάνετε και τα σχετικά χωρία. Ποια σημασία έχει στην εποχή μας;

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Δ

Σε μια εποχή που ο κόσμος δοκιμάζεται από καταστροφικούς πολέμους, αναλαμβάνετε να ετοιμάσετε μια ομιλία για τον εορτασμό της εθνικής επετείου της 28ης Οκτωβρίου στο σχολείο σας με θέμα «Τι μπορούν να κάνουν οι άνθρωποι ώστε ο κόσμος να γίνει καλύτερος». (300 λέξεις περίπου)

(Μονάδες 30)

Κριτήριο αξιολόγησης ■ 16

ΘΕΜΑ Α

Ο Καμύ παρουσιάζει έναν κόσμο σε παρακμή, με μια ιστορία πίσω του που χαρακτηρίζεται από ξεπεσμό, φθαρμένες ιδέες, μίσση και πολέμους, με τεχνολογίες που ισοπέδωσαν

τα πάντα, έναν κόσμο όπου οι μετριότητες καταπίεσαν και εξευτέλισαν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, απειλώντας να εγκαταστήσουν παντού το βασίλειο του θανάτου. (46 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β

Ερώτημα 1ο

- α. Η αναζήτηση ενός καλύτερου κόσμου δεν αφορά μόνο τον άνθρωπο: ΣΩΣΤΟ: «Πάντα επιθυμούμε, ελπίζουμε –αυτή είναι η ουτοπία μας– να βρούμε έναν ιδεώδη κόσμο. Κι αυτό συμβαίνει από την αμοιβάδα μέχρι εμάς».
- β. Ο άνθρωπος διαμορφώνει το περιβάλλον και όχι αντίθετα. ΣΩΣΤΟ: «Η ιδέα πως μας "πλάθει" το περιβάλλον μας είναι, απλούστατα, λάθος. Αναζητάμε το περιβάλλον μας και το πλάθουμε, ενεργητικά».
- γ. Η προσπάθεια του ανθρώπου να διαμορφώσει έναν καλύτερο κόσμο δεν εξαρτάται από τη θέλησή του. ΛΑΘΟΣ: «Η βούλησή μας παίζει ροιπόν σ' όλη αυτή την ιστορία ουσιαστικό ρόλο».
- δ. Ο Πόππερ χαρακτηρίζει τον Σωκράτη αδαή επειδή δεν ήξερε ότι ήξερε. ΛΑΘΟΣ: «Θα ήθελα να παραπέμψω στον Σωκράτη ως τον αδαή, τον άνθρωπο που ήξερε ότι δεν ήξερε».
- ε. Ο άνθρωπος δεν αρκείται ποτέ σ' αυτό που έχει. ΣΩΣΤΟ: «Είμαστε όντα που αναζητούν [...]. Δεν είναι ποτέ ευχαριστημένη με τις εκάστοτε υπάρχουσες συνθήκες».

Ερώτημα 2ο

Ο Καμύ υποστηρίζει ότι η γενιά του έχει χρέος όχι να ξαναφτιάξει τον κόσμο, γιατί αυτό δεν μπορεί να το κάνει, αλλά να εμποδίσει να καταστραφεί, υποστηρίζοντας ότι:

- Η γενιά του έχει κληρονομήσει ένα κακό παρελθόν με «ξεπεσμένες επαναστάσεις, παράφρονες τεχνολογίες, πεθαμένους θεούς και αποδυναμωμένες ιδεολογίες» και έχει καθήκον να αποκαταστήσει τις αξίες που δίνουν «αξιοπρέπεια στη ζωή και στο θάνατο».
- Η γενιά του μεγαλώνει σε έναν διαλυμένο κόσμο που απειλείται με τον θάνατο, γι' αυτό και το χρέος της είναι να εξασφαλίσει την ειρήνη στον κόσμο, την ελευθερία, την πνευματική καλλιέργεια και την ομόνοια μεταξύ των ανθρώπων.

Οι απόψεις του κρίνονται σωστές και λογικές. Ο Καμύ πήρε το Νόμπελ το 1957, μετά τον θάνατο 80 εκατομμυρίων ανθρώπων στον Β' παγκόσμιο πόλεμο. Θέτει λοιπόν ως χρέος της γενιάς του την αποκατάσταση των αξιών που θα επαναφέρουν την ειρήνη στον κόσμο.

Ερώτημα 3ο

α) Ο φιλόσοφος προσπαθεί να δείξει στο κείμενό του ότι η φυσική τάση των έμβιων όντων είναι να μην αρκούνται στις υπάρχουσες συνθήκες αλλά να προσπαθούν να βελτιώνουν τον περιβάλλον γύρω τους, αναζητώντας έναν ιδεώδη «τόπο» για να ζήσουν. Κι αυτό δε

* Το κατοίκι γενικά θεωρείται άταχτο ζώο και όχι και πολύ καθώς πρέπει και σοβαρό. Ένα παρδαλό κατοίκι, επιπλέον, είναι ακόμα πιο αστείο θέαμα. Για να γελάει με κάτι το παρδαλό κατοίκι, σημαίνει πως αυτό το κάτι είναι ακόμα πιο αστείο/γελοίο από το ίδιο, άρα είναι εντελώς καταγέλαστο.

συμβαίνει μόνο στον άνθρωπο αλλά σε κάθε μορφή ζωής, από τη μικρότερη (την αμοιβάδα) ως τον άνθρωπο. Το αποτέλεσμα αυτής της αναζήτησης, στην οποία σημαντικό ρόλο παίζει η βούληση, είναι τελικά η διαμόρφωση ενός καλύτερου κόσμου. (77 λέξεις)

β) Τα δύο κείμενα, αν και δημιουργήθηκαν σε διαφορετικό ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο και ανήκουν σε διαφορετικό κειμενικό τύπο (το Ι είναι φιλοσοφικό δοκίμιο και το ΙΙ ομιλία), εντούτοις συνομιλούν ως προς τη βασική ιδέα: και στα δύο είναι η αναζήτηση ενός καλύτερου κόσμου για τον άνθρωπο. Στο Κείμενο Ι τονίζεται η επιδραστική δύναμη του ανθρώπου –και όχι μόνο– στο περιβάλλον του και ο ουσιαστικός ρόλος της βούλησής του για την αλλαγή προς το καλύτερο. Την ίδια επιθυμία για αναζήτηση ενός καλύτερου κόσμου (μέσα από τα ερείπια προφανώς ενός μεγάλου πολέμου) εκφράζει και το Κείμενο ΙΙΙ.

Ο συγγραφέας, εκφράζοντας την άποψη ότι θα πρέπει η γενιά του να παλέψει για να μην καταστραφεί η ανθρωπότητα, έμμεσα τονίζει την αναγκαιότητα να δημιουργηθεί ένας νέος κόσμος, καλύτερος από τον προηγούμενο. Το ύφος και στα δύο κείμενα είναι στοχαστικό και φιλοσοφικό. Ο σκοπός του φιλοσόφου στο Κείμενο Ι είναι να εκφράσει τις φιλοσοφικές του απόψεις για την έμφυτη τάση του ανθρώπου να αναζητεί και να διαμορφώνει το καλύτερο περιβάλλον γι' αυτόν και του ομιλητή του Κειμένου ΙΙΙ είναι να αναδείξει το χρέος της γενιάς του στις δύσκολες ιστορικές συνθήκες που ζουν και να της αφιερώσει το Νόμπελ του γι' αυτόν της τον αγώνα.

ΘΕΜΑ Γ

Ακόμα κι αν δε γνωρίζουμε ότι το κείμενο αυτό (*Ταξιδεύοντας Αγγλία*) γράφτηκε το 1940 στα πρόθυρα του Β' παγκόσμιου πολέμου (δημοσιεύτηκε το 1941), μπορούμε να καταλάβουμε από φράσεις του κειμένου το ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο:

- *Μεγάλη εποχή, ποτέ ο ηρωισμός, η περιφρόνηση τον θανάτου, η σπάταλη θυσία της ζωής δεν έφτασαν ένα τόσο υψηλό κι ομαδικό παραλήρημα. [...] ταις ψυχαίς πρόκειται.*
- *Πού θα πολεμήσεις, αριστερά ή δεξιά, για τον απάνθρωπο αυτό νου δε θα 'χε καμιά σημασία. Σημασία θα 'χε μονάχα η αγνότητα, η ένταση του αγώνα, η θυσία.*
- *Δύσκολο πολύ, σήμερα, να 'χεις τη «σφαιρική ματιά» που να σε κάνει να βλέπεις ταυτόστιγμα, απ' όλες τις πλευρές, σα σφαίρα, την αλήθεια· και ν' αντικρίζεις όλους τους αγωνιζόμενους με τον ίδιο σεβασμό*
- *να γλιτώσει από τις παλιές ηθικές, ελλειψτερίες και συνήθειες, που κατάντησαν ανηθικότητες, σκληριές και θάνατος*

Είναι μια δύσκολη εποχή που απαιτεί από όλους (νέους, μεγάλους, πνευματικούς ανθρώπους, αριστερούς, δεξιούς κτλ.) αγώνες και θυσίες για να καταργηθούν οι ξεπεσμένες αξίες, να ανανεωθεί και να αλλιάξει ο κόσμος. Έτσι, το κεντρικό θέμα που θέτει ο Καζαντζάκης είναι ότι, ανεξάρτητα από τις ιδεολογικές ή όποιες άλλες διαφορές, ο σκοπός είναι κοινός: χρειάζεται αγώνας και θυσία αν πρέπει ο κόσμος να αλλιάξει.

Το αίτημα του αγώνα και της θυσίας που απαιτείται για να αποκατασταθεί η ειρήνη

Βαλλιάνειο Λύκειο Κεραμειών / σχολ. έτος 2021-2022

Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου

όπου μαίνεται ο πόλεμος είναι διαχρονικό. Και σήμερα που σε πολλές χώρες υπάρχουν εστίες πολέμου ή ιδεολογικές και οικονομικές συγκρούσεις, οι άνθρωποι θα πρέπει να συνεργάζονται για να αλληλένδετοι προς το καλύτερο ο κόσμος.

ΘΕΜΑ Δ

Κειμενικός τύπος: ομιλία

Κειμενικό είδος: επιχειρηματολογία

Πομπός: μαθήτρια/τής

Δέκτης: σχολική κοινότητα

Περίσταση επικοινωνίας: εορτασμός εθνικής επετείου

Δεδομένο: η παρούσα κατάσταση της ανθρωπότητας (πόλεμοι, ανταγωνισμοί κτλ.).

Ζητούμενα: πώς θα γίνει καλύτερος ο κόσμος

Ύφος: οικείο

Ενδεικτική προσφώνηση: «Αξιότιμες κυρίες και κύριοι, αγαπητοί καθηγητές/τριες και συμμαθητές/τριες»

Ενδεικτική αποφώνηση: «Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας»

Ενδεικτικοί άξονες ανάπτυξης:

- Περιγράψτε τον κόσμο σήμερα (αξίες, κοινωνία, οικονομία, συρράξεις, ανταγωνισμοί κ.ά.).
- Πώς τον κρίνετε;
- Πώς μπορεί να γίνει καλύτερος; Με ποιους αγώνες (ατομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς, εθνικούς κτλ.);

Ενδεικτικές προτάσεις της για να αλληλένδετοι ο κόσμος:

- Χαλιναγωγή της εξουσίας και των οικονομικών ανταγωνισμών.
- Δραστηριοποίηση παγκόσμιων Οργανισμών για ειρήνη, δημοκρατία, ισότητα.
- Προτεραιότητα στην αξία της ανθρώπινης ζωής.
- Σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και στο περιβάλλον.
- Κατάργηση πυρηνικών όπλων και μείωση των εξοπλισμών κ.ά.